



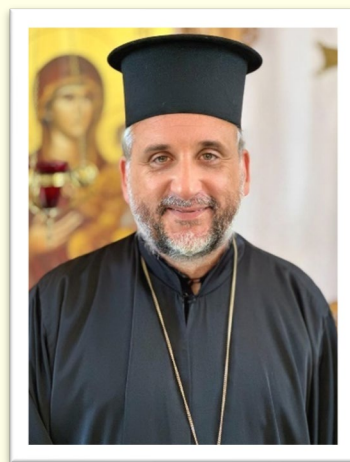
κνρ **Δανιήλ Καστρίσιος**
ο παπάς, ο αρχαιολόγος, ο οραματιστής, ο ΕΛΛΗΝΑΣ..!

Πρωτοπρεσβύτερος Δανιήλ Καστρίσιος:
η απίστευτη και γοητευτική ιστορία του πρώην Ρ/Κ απογόνου
των...Παλαιολόγων, διαπρεπούς Καθηγητού Πανεπιστημίου
στην Νομισματική και Πρωτοπρεσβυτέρου
της Ιεράς Μητροπόλεως Ιταλίας του Οικουμενικού Πατριαρχείου.

Για τη Romfea.gr γράφει: Ραφαήλ Αναγνώστου



Βρισκόμαστε στο Ρήγιο της Καλαβρίας, ένα από τα σημαντικά μέρη όπου έφτασε ο Απόστολος Παύλος πριν το μαρτύριό του και συζητάμε αποκλειστικά για το 24ωρο Πρακτορείο Εκκλησιαστικών Ειδήσεων Ρομφαία, με τον Πατέρα Δανιήλ Καστρίτσιο της Ι. Μ. Ιταλίας του Οικουμενικού Πατριαρχείου και ο οποίος κατά κόσμον είναι ο καθηγητής του Πανεπιστημίου της Μεσσήνης της Ιταλίας στην Νομισματολογία, κ. Daniele Castrizio.



- **Καλημέρα πατέρα.**
- Καλημέρα.
- **Αρχικά μιλήστε μου λίγο για σας και την οικογένειά σας, γιατί χθες μου είπατε ότι έχετε και ένα αρκετά διάσημο παρελθόν... λοιπόν, πείτε μου.**

Γεννήθηκα στο Ρέτζιο από ντόπιους γονείς και ντόπιους παππούδες και ανάμεσα σε αυτούς τους παππούδες, μια από τις γιαγιάδες μου, ήταν του γένους Παλαιολόγου και ντρέπονταν γιατί είχαν πέσει στη φτώχεια ενώ ήξεραν ότι ήταν απόγονοι του Αυτοκρατορικού οίκου των Παλαιολόγων που κατέφυγε εδώ μετά το 1453 όταν έπεσε η Κωνσταντινούπολη.

Για μένα αυτό ήταν κάτι που ανακάλυψα πολύ αργά, αλλά που από παιδί πάντα επηρέασε πολύ τη ζωή μου γιατί πάντα είχα συνεχόμενα όνειρα που μου άνοιξαν κάπως τα μάτια ως προς το παρελθόν της οικογένειάς μου και με πήγαιναν στην Ανατολή. Προσπάθησα πολλά χρόνια να βρω το δρόμο μου και μετά, όταν συνάντησα την Ορθοδοξία και την Ρωμιοσύνη, κατάλαβα ότι όλα τα σχέδια που είχα κάνει για τη ζωή μου ήταν λάθος και ότι έπρεπε να σπουδάσω κλασική φιλολογία, αρχαιολογία και πάνω από όλα έπρεπε να μελετήσω βαθύτερα τον λόγο των Πατέρων. Αυτή η Ρωμιοσύνη εκδηλώθηκε με δύναμη μέσα μου. Ανακάλυψα ξανά την καταγωγή μου και της οικογένειάς μου, ανακάλυψα ξανά την καταγωγή αυτής της γης, τους μεγάλους Αγίους που κατοικούσαν αυτή τη γη και ήταν ένα πολύ δυνατό κάλεσμα στο οποίο δεν μπόρεσα να αντισταθώ.



- **Πείτε μου αυτή την ιστορία για την υπογραφή που κάνατε χωρίς να το καταλάβετε. Θα είναι πολύ ενδιαφέρον για τους αναγνώστες μας.**

Ναι, ενώ έδινα εξετάσεις ελληνικής παλαιογραφίας στο πανεπιστήμιο, μου ζήτησαν να υπογράψω και υπέγραψα άθελά μου, ασυναίσθητα, στα Ελληνικά και με χαρακτήρες του 13ου-14ου αιώνα... αλλά δεν το έκανα επίτηδες. Δηλαδή, είναι ένα πράγμα... μια στιγμή, ίσως και να ήθελα να κάνω πλάκα, δεν ξέρω. Ωστόσο, έκανα αυτή την υπογραφή και η καθηγήτριά μου είπε "κοίτα, ξέρω αυτήν την υπογραφή, οι

χαρακτήρες είναι αυτοί με τους οποίους υπέγραφε ο Ιωάννης Ζ' Παλαιολόγος", και μετά, μετά από αυτό, πήγα να το βρω - μου πήρε λίγο χρόνο να το βρω, αλλά μετά το βρήκα - και συνειδητοποίησα ότι ο τρόπος με τον οποίο έγραψα το "Α", το "Δ"... ήταν ακριβώς εκείνοι του... είναι απίστευτο πράγμα. Μετά, συνεπαρμένος από αυτό το πράγμα, πήγα να δω το πορτρέτο του Ιωάννη Ζ' Παλαιολόγου, αυτό στο περίφημο μετάλλιο του Pisanello και είδα τον εαυτό μου και έμεινα πραγματικά... πραγματικά έκπληκτος.

Το απίστευτο είναι ότι, ας πούμε, ό,τι έχει να κάνει με την Ελλάδα, με τον βυζαντινό κόσμο, μου έρχεται τόσο αυθόρμητα, τόσο φυσικά και η μελέτη δεν με κουράζει καθόλου. Είναι σαν να ανακαλύπτω κάτι όχι έξω από τον εαυτό μου, αλλά μέσα μου. Είναι σαν να νιώθω μέσα μου όλη την αρχαία ιστορία. Μερικές φορές, σε κάποια διλήμματα, ακόμα και επιστημονικά, που είχα να αντιμετωπίσω, βρήκα τη λύση χρησιμοποιώντας τη βυζαντινή κοινή λογική που υπάρχει μέσα μου, απαντώντας δηλαδή ασυνείδητα όπως θα απαντούσε ένας Ρωμιός του 9ου, 10ου, 15ου αιώνα. Αυτό είναι κάτι που πάντα με ξάφνιαζε, με ενθάρρυνε πολύ και μου επέτρεψε να ανοίξω πρώτος την πρώτη έδρα Βυζαντινής Νομισματικής σε Ιταλικό πανεπιστήμιο. Η διδασκαλία της Βυζαντινής και στη συνέχεια της Μεσαιωνικής νομισματικής είναι το μεγάλο μου πάθος και μετά έγινε ένα από τα δυνατά πράγματα στη ζωή μου.



- **Μπορείτε να εξηγήσετε εν συντομία, για τους αναγνώστες μας, περί τίνος πρόκειται; Τι είναι αυτή η έδρα της Βυζαντινής νομισματικής και γενικά της νομισματικής;**

Ναι... καταρχήν, η νομισματική είναι ένας πολύ δυνατός τρόπος για να μπει στην αρχαία ζωή, να μπορείς να εξηγήσεις την αρχαιότητα, γιατί η νομισματική είναι οικονομική ιστορία, αλλά είναι και εικονογραφία, είναι λατρεία, είναι και ιστορία, δηλαδή κάθε νόμισμα έχει τον ιστορικό του λόγο ύπαρξης. Οι αρχαίοι δεν έκοβαν νόμισμα κάθε χρόνο όπως εμείς γιατί έπρεπε, αλλά έκοβαν νομίσματα όταν χρειαζόταν, επομένως κάθε κοπή ενός νομίσματος αντιστοιχεί σε ένα σημαντικό ιστορικό γεγονός: ένα πρόβλημα, ένας πόλεμος, ένας σεισμός, κάτι πολύ σημαντικό που συνέβη.

Μεταξύ όλων αυτών των θεμάτων, η σχολή μου, όπου ανήκω, που είναι η σχολή του Πανεπιστημίου της Μεσσήνης που ιδρύθηκε από τη Μαρία Καλταμπιάνο, χαρακτηρίζεται στον Ιταλικό κόσμο και στον δυτικό κόσμο, ως μια εικονογραφική έδρα, δηλαδή προσπαθούμε να εξηγήσουμε και να κατανοήσουμε τα μηνύματα που περιέχονται στις εικόνες. Αυτή είναι η δουλειά μας. Γεννήθηκε ως έδρα νομισματικής και τελικά βρεθήκαμε να μελετάμε όλο τον Ελληνικό κόσμο και μετά το Ρωμαϊκό κόσμο. Επομένως μελετάμε την εικονογραφία όλων των ειδών, μέχρι την εικονογραφία του λεγόμενου Βυζαντινού κόσμου που προτιμάμε να ονομάζουμε Ρωμιό, προφανώς. Αυτό είναι λοιπόν ένα ισχυρό εργαλείο γιατί, χρησιμοποιώντας μια όχι και πολύ καλλιεργημένη αλληγορία για καθηγητή πανεπιστημίου, είναι σαν να έχουμε ένα άλμπουμ με αυτοκόλλητα, δηλαδή μπορεί κανείς να μελετήσει τις πηγές, αλλά δεν έχει εικόνα. Αντίθετα, εμείς έχουμε εικόνες και επομένως συνδέουμε

τις εικόνες με την ιστορία και αυτό μας διευκολύνει πολύ γιατί μπορούμε να καταλάβουμε, από ένα μικρό σημάδι, ποιο ήταν το προπαγανδιστικό μήνυμα, το ιδεολογικό μήνυμα που συνδέθηκε με τα διάφορα θέματα. Αυτό είναι μια μεγάλη δύναμη για εμάς αν χρησιμοποιηθεί επιστημονικά και συνετά.

- **Χθες μου διηγηθήκατε μια ιστορία για το πρόσωπο του Ιησού, το οποίο επίσης βρίσκουμε να απεικονίζεται σε ένα από αυτά τα νομίσματα. Μπορείτε να μου πείτε εν συντομία για τους αναγνώστες μας, παρακαλώ;**

Ναι, πάντα μου έκανε μεγάλη εντύπωση μια σειρά νομισμάτων του αυτοκράτορα Ιουστινιανού Β', της δεύτερης βασιλείας του Ιουστινιανού Β', από το 695 έως το 705 μ.Χ. Στην πρώτη κοπή νομίσματος που είχε κάνει... ήταν δισέγγονος του αυτοκράτορα Ηρακλείου, αυτός που είχε πάρει πίσω τον Τίμιο Σταυρό από τους Πέρσες... μεγάλος αυτοκράτορας! Ο Ιουστινιανός Β' δεν ήταν μεγάλος αυτοκράτορας, αλλά στην πρώτη κοπή, σχεδόν για να προστατευτεί, βάζει για πρώτη φορά το πρόσωπο του Χριστού, του Χριστού όπως τον βλέπουμε στο Ιερό Σάβανο, όπως τον ξέρουμε, με γένια και μακριά μαλλιά.



Αφού οδηγήθηκε στην εξορία, με την επιστροφή του, ο Ιουστινιανός κάνει άλλη μια κοπή πάλι με την εικόνα του Χριστού, αλλά αυτή τη φορά χρησιμοποιεί τον λεγόμενο Σύριο Χριστό ή, όπως λέμε στα Ελληνικά, Χριστό Ούλο, έναν σγουρομάλλη Χριστό. Είναι μια εικόνα έκπληξη για εμάς γιατί έχει τριγωνικό πρόσωπο, πολύ κοντά γένια και σγουρά μαλλιά.





Προφανώς το αγγλοσαξονικό μέτωπο είχε προσπαθήσει να εξηγήσει την εικόνα αυτή ως αντίγραφο του Απόλλωνα Δία... πραγματικά αγγλοσαξονικά πράγματα.

Αντίθετα, ακολουθώντας ένα δρόμο, βρήκαμε, εν τω μεταξύ, μια εικόνα στο μοναστήρι της Αγίας Αικατερίνης του Σινά που είναι πανομοιότυπη με το νόμισμα, μια εικόνα του 6ου αιώνα, που φέρει αυτόν τον Χριστό με το τριγωνικό πρόσωπο... και μετά βρήκαμε άλλες στην Αίγυπτο....μια μάλιστα βρέθηκε στις ανασκαφές όπου εργάζομαι στην Αντινούπολη της Αιγύπτου... βρήκαμε μια όμορφη εικόνα ενός Χριστού με σγουρά μαλλιά.

Επιπλέον, βρήκαμε την πηγή, η οποία εξηγούσε και έκανε δυνατή την κατανόηση των πραγμάτων.

Ο Ψεύτο-Ιωάννης λέει ότι ο αυτοκράτορας Κωνσταντίνος ήθελε να δει το πρόσωπο του

Χριστού στον οποίο είχε αφοσιωθεί...

- **Ο Μέγας Κωνσταντίνος;**

Ναι, ο Κωνσταντίνος Α' Αυτοκράτορας, ο Άγιος Κωνσταντίνος... και του έφτιαξε μια προσωποποίηση για να καταλάβει πώς ήταν ο Χριστός. Η προσωποποίηση μας έχει μείνει και είναι μια όμορφη προσωποποίηση γιατί μιλάει για αυτόν τον Χριστό με καλοσυνάτα μάτια, με κοντό γένι, με σγουρά μαλλιά, που δεν ήταν... δεν περπατούσε κορδωμένος, αλλά στεκόταν λίγο ταπεινά με ελαφρώς γειρούς τους ώμους του... και αυτό που μου αρέσει περισσότερο είναι ότι στο τέλος λέει ότι το χρώμα του δέρματός του είναι το χρώμα του σιταριού που πήρε από τη μητέρα του, έτσι μας δίνει και μια εικόνα της μητέρας.

- **Όταν λέτε «το χρώμα του σιταριού», στα ελληνικά θα ήταν σταρένιο.**

Ναι, ακριβώς... και ξεκινώντας από αυτή την περιγραφή ο αυτοκράτορας Κωνσταντίνος, ο Άγιος Κωνσταντίνος, έφτιαξε μια εικόνα που ήταν σημαντική.

- **Δημιουργήθηκε ακριβώς με εντολή του αυτοκράτορα.**

...του Αυτοκράτορα, ναι... ήθελε να δει τον Θεό του, ήταν ειδωλολάτρης ακόμη στο μυαλό του, γι' αυτό έπρεπε να δει αυτόν τον Θεό. Δεν ήξερε να προσεύχεται, ας πούμε, με πνευματικό τρόπο, χρειαζόταν να προσευχηθεί σε έναν άνθρωπο, σε κάποιον, σε ένα πρόσωπο που μπορούσε να αναγνωρίσει... και έκανε αυτό το νόμισμα.

Στη συνέχεια, μετά την εικονομαχία, οι εικόνες αυτού του τύπου καταστράφηκαν όλες, αλλά παρέμειναν στην Ανατολή και ως εκ τούτου, όταν το μοντέλο του «Ιερού Μανδηλίου), που είναι το Ιερό Σάβανο, έδειξε το αληθινό πρόσωπο του Χριστού

πρακτικά αυτό το τριγωνικό πρόσωπο, αυτός ο Χριστός Ούλος εξαφανίστηκε. Οι δάσκαλοι της εικονογραφίας μιλούσαν ακόμη γι' αυτό μέχρι τα τέλη του 19^ο αιώνα, αλλά κανείς δεν το ζωγράφιζε πια με αυτόν τον τρόπο και ως εκ τούτου χάθηκε σταδιακά. Αλλά αυτό το αίνιγμα είναι πολύ σημαντικό, γιατί αυτό το πρόσωπο του Χριστού μαρτυράει την πίστη του Αγίου Κωνσταντίνου και ταυτόχρονα, ένα άλλο πράγμα που ανακαλύφθηκε την ίδια περίοδο -ήταν μια άλλη έρευνά μου που κράτησε πολλά χρόνια- είναι ότι ο Αυτοκράτορας αφαιρεί από το κεφάλι του το δάφνινο στεφάνι, που είναι χαρακτηριστικό των Αυτοκρατόρων, και βάζει το Διάδημα και αυτό το διάδημα κρύβει κάτι.

Το ανακαλύπτουμε από την κηδεία του αυτοκράτορα Θεοδοσίου Α', στη μνήμη του οποίου ο Άγιος Αμβρόσιος γράφει και λέει ότι ο αυτοκράτορας είναι τόσο λάτρης του Χριστού που στο κεφάλι του, το πιο σημαντικό σημείο του σώματος, κρυμμένο κάτω από το Διάδημα είναι το λιωμένο καρφί του Χριστού, το οποίο έκρυψε στο Αυτοκρατορικό Διάδημα.



Έτσι, όταν ο αυτοκράτορας Κωνσταντίνος βάζει το Διάδημα στα νομίσματα, μας δίνει ένα άλλο σημάδι της μεγάλης του πίστης, μια πίστη που κρύβει από τον παγανιστικό κόσμο λιώνοντας το καρφί του Χριστού, το καρφί που είχε βρει η μητέρα του, η Αγία Ελένη, στην Ιερουσαλήμ, και κρύβοντάς το εκεί. Στη συνέχεια το καρφί αυτό χάνεται με κάποιο τρόπο, με τους αιώνες, αλλά είμαι πεπεισμένος ότι θα ήταν δυνατό να βρεθεί αυτό το μεγάλο σημάδι της πίστης του αυτοκράτορα Κωνσταντίνου.

- **Πείτε μου τώρα λίγο για την πορεία σας προς την Ορθοδοξία, συνεχίζοντας αυτό που μου είπατε στην αρχή, και μετά την πορεία σας από τη στιγμή που χειροτονηθήκατε ιερέας στο Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως, στο Οικουμενικό Πατριαρχείο.**

Ναι, ήταν θέλημα Θεού, με την έννοια ότι τίποτα από αυτά δεν ήταν ποτέ στα σχέδιά μου.

Γεννήθηκα Καθολικός, σε μια πολύ Καθολική πόλη όπως το Ρέτζιο της Καλαβρίας, αλλά από τα 17 μου, ας πούμε, ένας καθολικός ιερέας είδε μέσα μου την Ελληνοσύνη που εγώ ο ίδιος δεν μπορούσα να δω και γι' αυτό μου πρότεινε να αγοράσω ένα Ευαγγέλιο στα Ελληνικά ή Λατινικά και να πηγαίνω στις συναντήσεις αυτής της καθολικής πανεπιστημιακής ομάδας με αυτό το Ευαγγέλιο.

Κάθε συνάντηση ξεκινούσε με την ανάγνωση ενός αποσπάσματος που μου έλεγε ο ιερέας να διαβάσω στα Ελληνικά, το μετέφραζα και μετά μου το εξηγούσε. Ήταν η αρχή ενός ταξιδιού αναγνώρισης, δηλαδή αναγνώρισα τον εαυτό μου και όσο περνούσε ο καιρός δενόμουν όλο και περισσότερο με την Ορθόδοξη πίστη. Σχεδόν στα 18 μου, ο καλύτερός μου φίλος, που τον θεωρούσα αδερφό μου, πέθανε, μου τον άρπαξαν από το χέρι, σε ένα απίστευτο ατύχημα, όπου ένας τρελός που έτρεχε με σχεδόν 180 χλμ./ώρα, χτύπησε τον φίλο μου και μου τον στέρησε. Πραγματικά βίωσα πολύ έντονα αυτόν τον θάνατο και για να μου δώσουν κάτι για να παρηγορηθώ, με έβαλαν να συμμετάσχω στην πρώτη Βυζαντινή χορωδία που είχε δημιουργηθεί στο Ρέτζιο. Δηλαδή για πρώτη φορά το Ρέτζιο θυμόταν το Ορθόδοξο



Πατήρ Κοσμάς

παρελθόν του. Με άφησαν να μπω σε αυτή τη χορωδία και όχι μόνο ένιωσα καλά, αλλά έγινα ο πρωτοψάλτης. Μάθαμε όλη τη λειτουργία και αρχίσαμε να ψάχνουμε ιερείς για να μπορέσουμε να ψάλλουμε αυτή τη λειτουργία... ήταν η προετοιμασία: ο Θεός ετοιμάζε τα πράγματα χωρίς να το καταλάβω. Μετά, το '91, όταν έφτασε ο πατήρ Κοσμάς και χρειαζόταν κόσμο για να τραγουδήσουν, ήμουν έτοιμος. Αλλά ήμουν ήδη Ορθόδοξος εδώ και χρόνια, μόνο που δεν υπήρχε δυνατότητα να γίνω Ορθόδοξος στο Ρέτζιο γιατί δεν υπήρχε Ορθόδοξη εκκλησία, ούτε Ορθόδοξο μοναστήρι σε ολόκληρη τη νότια Ιταλία.

- **Για ποια περίοδο μιλάμε;**

Από το 1982 έως το 1991. Μετά όταν έφτασε ο πατήρ Κοσμάς, εγώ... πώς να πω... ήταν σχεδόν υποχρεωτική επιλογή να προτείνω τον εαυτό μου στο ιερατείο γιατί ήξερα τη λειτουργία, μπορούσα να ψάλλω τη λειτουργία, όχι μόνο ως ψάλτης, αλλά και ως ιερέας. Κατόπιν λοιπόν πρότασης των μοναχών και του αείμνηστου πλέον Μητροπολίτη, Σεβασμιώτατου Γεννάδιου, με έστειλαν στην Κωνσταντινούπολη, γνώρισα τον Πατριάρχη και ακόμη και ο Πατριάρχης, μετά από σύντομη εξέταση, δεν βρήκε τίποτα κακό και μπήκα σε αυτή τη νέα περιπέτεια. Το γεγονός ότι έγινα ορθόδοξος ιερέας κατέστησε δυνατό να ανοίξει η πρώτη σταθερή Ορθόδοξη ενορία

στο Ρέτζιο. Ενορία που ήταν πρώτα ένα διαμέρισμα στον τέταρτο όροφο, μετά μετακόμισε σε μια παράγκα και μετά, χάρη στην τεράστια αγάπη που λάβαμε από το μοναστήρι Παρακλήτου του Ωρωπού, πάνω από όλα ένα αιώνιο ευχαριστώ στον Αρχιμανδρίτη πατήρ Τιμόθεο - που είναι τώρα ευλογημένη μνήμη - και ήταν πραγματικά μια απίστευτη υποστήριξη για εμάς, το Ρέτζιο κατάφερε την κατασκευή μιας άρτια επιπλωμένης Ορθόδοξης εκκλησίας, μιας λειτουργικής εκκλησίας που μας επέτρεψε να εργαστούμε σοβαρά. Δεν ήταν πια παιχνίδι, η ενορία έγινε σοβαρό πράγμα... έγινε λαϊκή ενορία, είναι μια ενορία που έχει τον δικό της ρόλο και επιμελείται εξίσου πνευματικά και θρησκευτικά ζητήματα, καθώς και πολιτιστικά διότι πλέον είναι μια σημαντική πραγματικότητα σε αυτή την πόλη, που πρέπει να λαμβάνεται υπόψιν, και εμείς καυχιόμαστε χωρίς να καυχιόμαστε, γιατί όλη η δόξα πηγαίνει στον Χριστό, που καταφέραμε να ξαναρχίσουμε σιγά σιγά τη λατρεία των Ιταλοελλήνων αγίων του Ρέτζιο: Άγιος Κυπριανός, Άγιος Ηλίας ο σπηλαιός, Άγιος Αρσένιος... αυτοί οι μεγάλοι Άγιοι, αυτοί οι φάροι της Ορθοδοξίας που είχαν ξεχαστεί στο Ρέτζιο και που τώρα επιστρέφουν ξανά στη λατρεία, ακόμη και από Καθολικούς, και επομένως, ας πούμε έτσι, ελπίζουμε οι προσευχές αυτών των Αγίων να μας βοηθήσουν να βγούμε από αυτό το σκοτεινό τούνελ του καταναλωτισμού και αυτής της βίας που διαπερνά τον κόσμο ώστε να βρεθεί λίγη πνευματική γαλήνη.

- **Πείτε μου λίγο για το πώς λειτουργεί τώρα η ενορία σας. Από πόσους ιερείς αποτελείται, τι είδους πιστοί σας ακολουθούν και αν έχετε επηρεαστεί ή όχι από τα τραγικά γεγονότα της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία.**



Ναός του Αγίου Αποστόλου Παύλου στο Ρήγιο της Καλαβρίας

Η ενορία του Αγίου Παύλου των Ελλήνων... εν τω μεταξύ ήμασταν τυχεροί... μάλλον το θέλημα του Θεού ήταν, παρά η τύχη... που έχουμε αυτή την εκκλησία επειδή ο πατέρας Τιμόθεος τηλεφώνησε το 2009 και μας ρώτησε γιατί δεν υπήρχε ναός αφιερωμένος στον Άγιο Παύλο στο Ρέτζιο, το οποίο ήταν το πρώτο μέρος όπου ο Άγιος Παύλος είχε ιδρύσει επισκοπή, ήταν μια Ορθόδοξη επισκοπή στην Ευρώπη.

Τότε φαινόταν παράξενο που δεν θυμόμασταν αυτόν τον ρόλο που είχε κάποτε το Ρέτζιο, οπότε η ενορία αφιερώθηκε αμέσως στον Άγιο Παύλο που ονομάζουμε *δάσκαλο των κατοίκων του Ρέτζιο*. Η ενορία λοιπόν χτίστηκε, αφού πρώτα υπήρξαν άλλες δύο εκκλησίες. Στην αρχή η ιδέα ήταν να δημιουργηθεί μια πιο πολιτιστική ενορία, αλλά μετά άρχισαν να καταφθάνουν οι Ρουμάνοι, οι Ουκρανοί, οι Γεωργιανοί, οι Ρώσοι και η ενορία, από εκεί που είχε αμιγώς πολιτιστικό ρόλο, έγινε μια πραγματική ενορία, στην οποία έχουμε να αντιμετωπίσουμε προβλήματα, ο ενορίτης μας που είναι άρρωστος, ο ενορίτης μας που έχει οικονομικά προβλήματα, όλα τα πράγματα, και πνευματικά και υλικά... και χάρη στο Θεό που κάνει τα πάντα τέλεια, φτάσαμε να έχουμε στέγη για την ενορία μας ακριβώς τη στιγμή που η δομή της έπρεπε να είναι πιο ισχυρή, καθώς είχε σχηματιστεί στο Ρέτζιο μια κοινότητα τουλάχιστον 4000 Ορθοδόξων που υπηρετούμε, αφού η ενορία αυτή γεννήθηκε με σκοπό να γίνει η ενορία των Ελλήνων της Καλαβρίας, γιατί εδώ έχουμε αυτή τη σημαντική μειονότητα των Ελλήνων της Καλαβρίας και θέλαμε να γίνουμε η ενορία των Ελλήνων της Καλαβρίας. Επομένως ένα πολύ ισχυρό πολιτιστικό κομμάτι, αλλά και πνευματικό, γιατί η Ελληνοσύνη υπάρχει μέσω της επαφής με αυτούς τους μεγάλους Αγίους και επίσης αυτή είναι μια γη ευλογημένη από Αγίους ερημίτες, είχαμε έναν τεράστιο αριθμό Αγίων ερημιτών. Μετά, με τον ερχομό των ξένων κοινοτήτων, αναγκαστήκαμε σιγά σιγά να γίνουμε μια ενορία που έπρεπε να υπηρετήσει ένα ποικίλο ποίμνιο, οπότε η λειτουργία είναι βασική. Με αυτό το κόλπο καταφέρνουμε να μάθουν οι ενορίτες μας Ελληνικά, αλλά χρησιμοποιούμε και τα Ιταλικά, φτιάχνουμε μια εκτενία στα Σλαβικά, μια εκτενία στα Ουκρανικά, στα Ρουμανικά, στα Γεωργιανά και προσπαθούμε να κάνουμε τον κόσμο να συμμετάσχει σε μια χορωδία.

Η πιο δραματική στιγμή στην ενορία ήταν μετά τις 24 Φεβρουαρίου 2022, πέρυσι, όταν κηρύχθηκε πόλεμος μεταξύ Ρωσίας και Ουκρανίας, και είμαστε γεμάτοι Ρώσους και Ουκρανούς. Πώς συμπεριφέρθηκαν οι άνθρωποι; Είδαν το Ορθόδοξο μήνυμα ενότητας, πριν γίνουμε Ρώσοι πριν γίνουμε Ουκρανοί, ο καθένας μας είναι Χριστιανός, επομένως η ενορία έχει διατηρήσει τη σταθερότητά της, δεν έχει υπάρξει κανένα σημάδι σύγκρουσης μεταξύ των διαφόρων εθνικών ομάδων, και το πιο όμορφο είναι όταν τους βλέπουμε όλους να τραγουδούν μαζί: Ρώσοι, Λευκορώσοι, Ουκρανοί και Γεωργιανοί τραγουδούν μαζί και είναι συγκινητικό πράγμα για μένα. Δεν σας κρύβω ότι μερικές φορές δάκρυσα βλέποντας την ομορφιά του τραγουδιού τους, τις ενωμένες φωνές τους, ενώ στην πατρίδα τους σκοτώνονται μεταξύ τους.

Αλλά νομίζω ότι αυτό είναι το νόημα του ποίμνιου. Όταν κάποιος μπαίνει στο ποίμνιο μιας ενορίας, παύει να είναι οτιδήποτε και γίνεται μέρος του ποίμνιου μιας ενορίας, ενορίτης, πιστός αυτής της ενορίας, οπότε ακολουθεί αυτό που κάνει η ενορία και καταφέραμε επίσης να πείσουμε τους αδελφούς και τις αδελφές μας που χρησιμοποιούν το παλιό ημερολόγιο να ακολουθούν το ημερολόγιο της Κωνσταντινούπολης και άρα να γιορτάζουν με την Κωνσταντινούπολη τις αργίες, ιδιαίτερα τις νηστείες. Αρχίζουμε λοιπόν τις νηστείες με την Κωνσταντινούπολη και τις τελειώνουμε με την Κωνσταντινούπολη και προφανώς, αλλά -με την άδεια του Μητροπολίτη προφανώς- προσπαθούμε και να γιορτάσουμε μαζί τους, ας πούμε, κάποιες σημαντικές γιορτές στις παραδοσιακές τους ημερομηνίες. Οπότε στις 7 Ιανουαρίου γίνονται δεύτερα Χριστούγεννα, αλλά είναι όλο και λιγότεροι αυτοί που προτιμούν τις 7 Ιανουαρίου αντί για τις 25 Δεκεμβρίου, ή άλλες σημαντικές γιορτές όπως ο Άγιος Νικόλαος... Η ιδέα είναι να διατηρηθεί μια ενορία που να είναι ενωμένη και να ακολουθεί το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως με αγάπη, χωρίς κανείς να

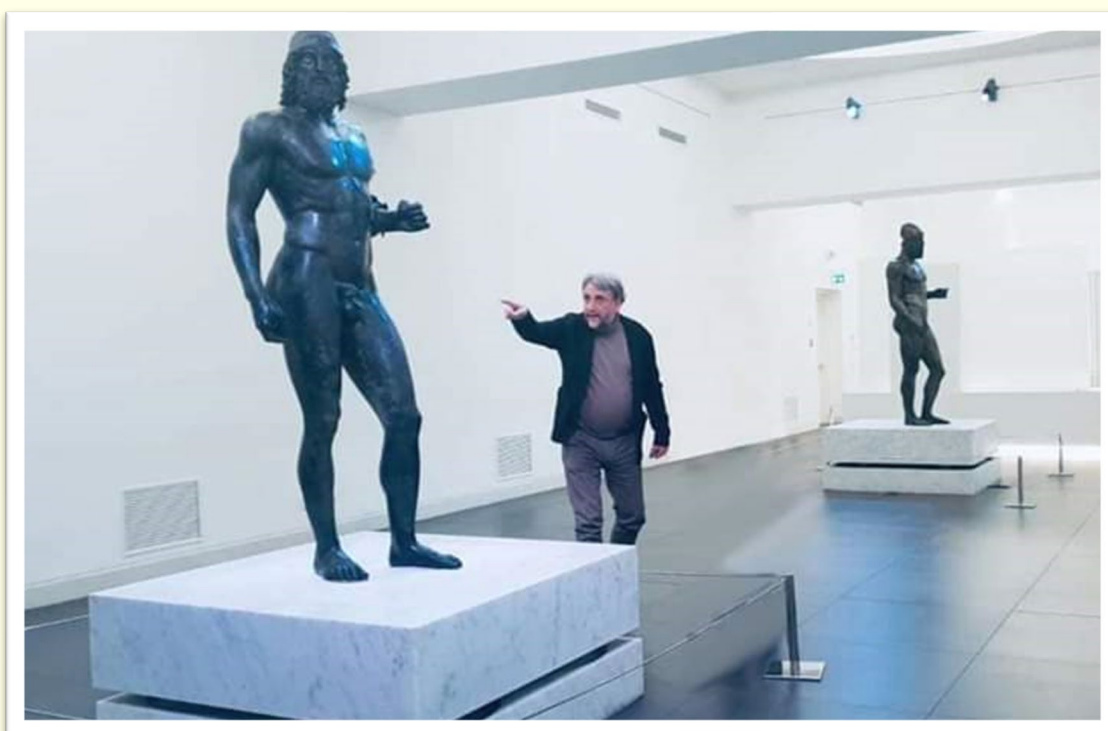
αισθάνεται υποχρεωμένος ή αναγκασμένος και, τελευταίο αλλά όχι λιγότερο σημαντικό, είναι να αισθάνονται όλοι σαν στο σπίτι τους.

- **Ναι, αυτό είναι σημαντικό, πολύ σημαντικό.**
Λοιπόν, είστε γνωστός στον επιστημονικό κόσμο για τον ρόλο σας ως υποστηρικτής αυτών των πολύ διάσημων αγαλμάτων, που ονομάζονται πολεμιστές, που είναι τα μπρούτζινα αγάλματα του Ριάτσε και χθες μου διηγηθήκατε μια όμορφη ιστορία, γιατί αργότερα θα φτάσουμε στην πρώτη Πανήγυρις του Οκτωβρίου, της Αγίας Λουκρητίας. Μπορείτε να εξηγήσετε εν συντομία, για τους αναγνώστες μας, που ίσως ως επί το πλείστον δεν γνωρίζουν καλά, τι είναι και τι αντιπροσωπεύουν τα αγάλματα αυτά; Ποιο είναι το μήνυμα αυτών των μυθικών αγαλμάτων;

Η ιστορία μου με τα μπρούτζινα αγάλματα ξεκίνησε το 1981 όταν εκτέθηκαν στο μουσείο του Ρέτζιο και εμφάνισα «μπρουτζίτιδα», αυτή η ασθένεια που με αναγκάζει έκτοτε να πρέπει να τα επισκέπτομαι τουλάχιστον μία φορά το μήνα. Το 1981 ήμουν ακόμη μαθητής γυμνασίου, από το 1995 και μετά, με την ειδικότητά μου ως ερευνητής πανεπιστημίου και στη συνέχεια ως καθηγητής, μπόρεσα να χρησιμοποιήσω τα συστήματα της εικονογραφίας για να προσπαθήσω να διαβάσω τα αγάλματα, δηλαδή να μελετήσουμε τα σημάδια που είχαν μείνει στα δύο



Τα αγάλματα οι πολεμιστές του ρύακος



αγάλματα για να προσπαθήσουμε να καταλάβουμε ποιοι ήταν και ποιο ήταν το μήνυμα που ήθελαν να περάσουν.

Τα μπρούτζινα αγάλματα, για όσους δεν τα γνωρίζουν, είναι δύο αγάλματα από τα μέσα του 5ου αιώνα π.Χ. που κατασκευάστηκαν στο Άργος της Πελοποννήσου, και αυτό μας το λέει με βεβαιότητα η χυτή γη, δηλαδή το πήλινο στοιχείο πάνω στο οποίο έβαλαν το κερί που στη συνέχεια μετατράπηκε σε μπρούτζο κατά τη χύτευση. Κατασκευασμένα λοιπόν στο Άργος... μεταξύ άλλων το 2022 έγινε μια αποστολή μας στην οποία ήμουν επικεφαλής, ήταν βέβαια και άλλα άτομα μαζί μου, και πήγαμε να ελέγξουμε το χώρο με δύο Έλληνες αρχαιολόγους, τον Κωνσταντίνο Τσιαμπάζη, έναν παλιό φίλο, και τον Χρήστο Πιτερό, ένας ηλικιωμένος αρχαιολόγος με τεράστια εμπειρία από την Αργολίδα και ίσως αυτός που γνωρίζει όλα τα μυστικά της αρχαιολογίας του Άργους, και μας έδειξαν μια βάση όπου θα μπορούσαν να υπάρχουν τα σημάδια των ποδιών του αγάλματος Α'. Πήγαμε, ελέγξαμε και κάναμε ένα πείραμα με μια τρισδιάστατη κατασκευή η οποία ταίριαζε στο χιλιοστό. Βρήκαμε λοιπόν στο Άργος το μέρος που ήταν το άγαλμα Α'. Αυτά τα δύο αγάλματα, το ένα λέγεται Α' και το άλλο Β'.

Καθώς συνεχίζαμε την έρευνά μας, συνειδητοποιήσαμε ότι αυτά τα αγάλματα είχαν αφαιρεθεί από το Άργος και είχαν μεταφερθεί στη Ρώμη. Στη Ρώμη, ο αυτοκράτορας Αύγουστος τα είχε τοποθετήσει στο ναό του Θεάτρου του Πομπήιου, όπου είχε δολοφονηθεί ο Καίσαρας και όπου είχαν ξεκινήσει οι μεγάλοι Εμφύλιοι Πόλεμοι με εκατομμύρια θανάτους.

Είναι ισχυρό μήνυμα από τον Αύγουστο να τοποθετήσει αυτά τα αγάλματα στο Θέατρο του Πομπήιου. Γιατί; Διότι αυτή η ομάδα αγαλμάτων, που ονομάζεται *αδελφοκτόνοι*, του Πυθαγόρα του Ρέτζιο, που ήταν ένας από τους μεγαλύτερους καλλιτέχνες της αρχαιότητας στη χύτευση του μπρούτζου, ο οποίος πιθανότατα το δημιούργησε με τον ανιψιό του Σώστρατο του Ρέτζιο, αυτά τα αγάλματα λοιπόν, διηγούνται το πιο άσχημο και τρομερό μέρος της ιστορίας των Επτά επί Θήβας. Είναι η στιγμή της τελικής μονομαχίας μεταξύ των δύο γιων του Οιδίποδα, του Ετεοκλή και του Πολυνείκη. Οι δύο γιοι, αφού ο Οιδίποδας έφυγε από την Τυραννία της Θήβας, είχαν συμφωνήσει να βασιλέψουν για ένα χρόνο ο καθένας. Αρχίζει ο μεγαλύτερος, ο Ετεοκλής, και μετά από ένα χρόνο, όταν επιστρέφει ο αδερφός του, τον διώχνουν. Πηγαίνει στο Άργος, γι' αυτό είμαστε στο Άργος, και εκεί παντρεύεται την κόρη του βασιλιά του Άργους, τον Άδραστο και ο βασιλιάς του δίνει στρατό και αυτός φεύγει για να ξανακατακτήσει τη Θήβα... η Επτά επί Θήβας.

Τα πράγματα πάνε άσχημα, και οι Επτά επί Θήβας πεθαίνουν και ο τελευταίος που μένει είναι ο Πολυνείκης, το άγαλμα Α', που συγκρούεται σε μονομαχία με τον αδερφό του που είναι το άγαλμα Β'.

Η αναπαράσταση που κάναμε και η ανάγνωση των σημαδιών στο μπρούντζο, μας επέτρεψε να αναγνωρίσουμε στο κεφάλι του αγάλματος Β', την *Κορίνθια Κοινή* που αναδεικνύει την ηγεσία στον αρχαίο κόσμο. Στα αγάλματα λοιπόν, ο ένας από τους δύο, το άγαλμα Α', δείχνει τα δόντια του -το μοναδικό άγαλμα του αρχαίου κόσμου που δείχνει τα δόντια του- είναι θυμωμένος... το άγαλμα Β', από την άλλη, έχει το σημάδι του τυράννου: αυτός είναι ο αρχηγός.

Τι υπήρχε πέρα από αυτά τα δύο αγάλματα; Από την έρευνά μας καταλάβαμε ότι στην ολοκληρωμένη ομάδα υπήρχαν άλλα τρία αγάλματα: η μητέρα που προσπαθεί να τους χωρίσει, η αδερφή και των δύο...

- Η μητέρα των δύο;



Φανταστική σύνθεση των 5 αγαλμάτων

Η μητέρα των δύο, η οποία δεν είναι απαραίτητα η Ιοκάστη, επειδή σε μια εκδοχή της Μεγάλης Ελλάδας ήταν η ξαδέρφη της Ιοκάστης, η Ευρυγανία, η οποία είχε παντρευτεί τον Οιδίποδα μετά το θάνατο της Ιοκάστης, επομένως τα παιδιά δεν θα ήταν καταραμένα εκ γενετής, δεν θα ήταν παιδιά και αδέρφια του πατέρα τους, κάτι που είναι όνειδος και τρομερό. Ονομάζω λοιπόν τη μητέρα ως *Μητέρα* γενικά, γιατί δεν ξέρω αν είναι η Ιοκάστη ή η Ευρυγανία. Μετά ήταν η Αντιγόνη που προσπαθούσε να ηρεμήσει τον Πολυνείκη, το άγαλμα Α', και τέλος ήταν το κάθαρμα, ο μάντης Τειρεσίας, που είχε πείσει τον Ετεοκλή να διώξει τον Πολυνείκη και γνωρίζουμε, από τον πάπυρο της Λιλ του Στησίχορου, την ομιλία της μητέρας σε αυτή την περίπτωση, δηλαδή έχουμε τον λόγο αυτής της ομάδας. Μπορούμε να κάνουμε αυτούς τους χαρακτήρες να μιλήσουν. Η μητέρα λέει «Παιδιά μου, ο μάντης Τειρεσίας έχει προβλέψει ότι αν συγκρουσθείτε σε μια μονομαχία θα πεθάνετε και οι δύο. Ας βγάλουμε τότε κλήρο, όποιος κερδίσει παίρνει το βασίλειο, όποιος χάνει παίρνει τα κοπάδια και το χρυσάφι και φεύγει».

Οι δυο τους συμφώνησαν, γράφεται στον πάπυρο της Λιλ. Αλλά μετά τι γίνεται; Αυτό που συμβαίνει είναι ότι ο Τειρεσίας μιλάει και λέει ότι δεν θέλουν με τίποτα ο Πολυνείκης να γίνει βασιλιάς διότι είχε οδηγήσει τον στρατό εναντίον της πατρίδας του και έτσι ο Τειρεσίας του φωνάζει «πάρε τα κοπάδια, πάρε το χρυσάφι και φύγε, ούτως ή άλλως θα είσαι βασιλιάς του Άργους, τι έρχεσαι να κάνεις εδώ;»... και τα τελευταία λόγια του παπύρου της Λιλ είναι «Ο Πολυνείκης θύμωσε»... και είναι ακόμα θυμωμένος.

Ποιο είναι το μήνυμα; Το μήνυμα είναι ένα πολύ ισχυρό μήνυμα ειρήνης, γιατί λέει ότι όταν υπάρχει σύγκρουση μεταξύ αδελφών κανείς δεν μπορεί να κερδίσει. Το βλέπουμε στις οικογένειες, αλλά το βλέπουμε και πάνω απ' όλα στην πολιτική, όταν ένας λαός έχει εμφύλιο πόλεμο, όταν τα αδέρφια παίρνουν τα όπλα εναντίον των αδελφών, κανείς δεν κερδίζει, όλοι χάνουν. Ιδού το ισχυρό μήνυμα, που ήταν δυνατό στο Άργος, το οποίο ο Αύγουστος κατάλαβε και ήθελε να φέρει στη Ρώμη και,

πιστέψτε με, στη Ρώμη, μόλις φτάνουν τα μπρούτζινα αυτά αγάλματα, των αδελφοκτονιών, γίνονται αμέσως ένα από τα πιο σημαντικά γεγονότα της πόλης: οι ποιητές μιλούν γι' αυτά, τα ζωγραφίζουν, πολλοί τα αντιγράφουν...

- **Είχαν φτάσει 2 αγάλματα ή και τα 5;**

Τουλάχιστον τρία... η μητέρα έπρεπε να υπάρχει, διαφορετικά το μήνυμα δεν θα γινόταν αντιληπτό, αλλά μάλλον στο Άργος, ίσως ο Χρήστος Πιτερός βρήκε ένα άγαλμα που έχει την ίδια σύνθεση με τα μπρούτζινα και μοιάζει με τη μορφή με την



οποία φανταζόμαστε τον Τειρεσία, οπότε μπορεί να έχουμε ένα άλλο άγαλμα αυτής της ομάδας των 5... έχουμε δύο στο Ρέτζιο και ένα που μελετούν οι Έλληνες συνάδελφοί μας, και τους δίνουμε το χρόνο να το μελετήσουν, που θα μπορούσε να είναι το τρίτο. Η μητέρα ίσως είναι ένα μπρούτζινο άγαλμα που χάθηκε από το Ριάτσε και κατέληξε στην Αμερική και μετά μένει μόνο η Αντιγόνη, αλλά άφησε κι αυτή τα ίχνη της γιατί στη βάση δίπλα σε αυτήν στην οποία βρήκαμε το άγαλμα Α' στο Άργος, στην αγορά του Άργους, βρήκαμε άλλη μια βάση με ένα ξεκάθαρο μικρό σημάδι ενός νεαρού γυναικείου ποδιού. Καταλάβαμε λοιπόν ότι μάλλον ήταν εκεί όλη η ομάδα, ήταν και οι 5 εκεί, και ότι τότε η Αντιγόνη, το άγαλμα της Αντιγόνης, υπήρχε ακόμα.

- **Πότε έφτασαν αυτά τα αγάλματα στη Ρώμη;**

Πρέπει να έφτασαν μεταξύ του 1ου αιώνα π.Χ. και 1ου αιώνα μ.Χ. υπό τον Αύγουστο. Ο πρώτος που μιλάει για αυτά με βεβαιότητα, ο πρώτος που τα είδε και μας λέει ότι τα είδε, είναι ένας ποιητής της εποχής του αυτοκράτορα Δομιτιανού, άρα βρισκόμαστε προς τα τέλη του 1ου αιώνα μ.Χ., είναι ο πρώτος που τα περιγράφει ξεκάθαρα.

- **Πώς κατέληξαν στη θάλασσα;**

Εδώ πρέπει να μιλήσουμε για άλλη μια φορά για έναν χαρακτήρα για τον οποίο έχουμε ήδη μιλήσει, τον Κωνσταντίνο.

Ο αυτοκράτορας Κωνσταντίνος πήρε όλα τα αυτοκρατορικά αγάλματα που βρίσκονταν στη Ρώμη και τα μετέφερε στην Κωνσταντινούπολη. Πώς το γνωρίζουμε αυτό; Το ξέρουμε γιατί όλα τα αγγεία που βρέθηκαν πάνω, που σκέπαζαν το άγαλμα Α' και το άγαλμα Β' είναι του 4ου αιώνα μ.Χ., οπότε το πλοίο τα μετέφερε τον 4ο αιώνα μ.Χ....και πού τα πήγαινε; στην Κωνσταντινούπολη. Το δεύτερο βιβλίο της Παλατίνας Ανθολογίας μιλάει για όλα τα αγάλματα που ο Κωνσταντίνος, και ο γιος του Κωνσταντίνος, πήραν από τη Ρώμη και έφεραν στην Κωνσταντινούπολη στο γυμνάσιο του Ζευσικού, οπότε είμαστε αρκετά σίγουροι από αυτή την άποψη. Η ελπίδα είναι ότι το ναυάγιο θα βρεθεί κάποια στιγμή και ότι ίσως βρούμε κάποια άλλα αριστουργήματα της ελληνικής τέχνης που έφερνε ο Κωνσταντίνος ο αυτοκράτορας στην Κωνσταντινούπολη.

- **Βασικά, βρήκαν τρία αγάλματα και το ένα εξαφανίστηκε; Το κλέψανε;**

Κυκλοφορούν πάρα πολλές φήμες σχετικά με αυτό το τρίτο άγαλμα. Τίποτα δεν είναι σίγουρο, γιατί υπήρξε μια απίστευτη παραπληροφόρηση στην Ιταλία, κάθε φορά που γινόταν ένα βήμα προς τα εμπρός, ακολουθούσε ένα βήμα μπρος τα πίσω και επομένως δεν είμαστε απολύτως σίγουροι αν υπήρχε ή όχι. Αλλά πολλές φήμες λένε ότι αυτό το άγαλμα υπήρχε, ότι πουλήθηκε και ότι πιθανότατα βρίσκεται, χωρίς να υπάρχει καμία βεβαιότητα, στο Μουσείο Paul Getty στο Μαϊάμι.



Τα αγάλματα όπως βρέθηκαν, στη θάλασσα



- **Καταλαβαίνω. Έτσι, πρακτικά αυτά τα δύο υπέροχα αγάλματα που εκτίθενται στο μουσείο της Μεγάλης Ελλάδας στο Ρέτζιο της Καλαβρίας, δίνουν ένα ισχυρό μήνυμα ειρήνης... Ας μιλήσουμε τώρα για μια παγκόσμια πρεμιέρα, για το γεγονός ότι ο νέος Μητροπολίτης Ιταλίας, ο Σεβασμιώτατος Πολύκαρπος και Έξαρχος Νοτίου Ευρώπης, όρισε να εορτάζεται η κοινή μνήμη, η ΣΥΝΑΞΙΣ των Αγίων της Μεγάλης Ελλάδας από τους πρώτους αιώνες, την πρώτη Κυριακή μετά την 11η Οκτωβρίου κάθε έτους, όταν η Εκκλησία μας εορτάζει την ιερή μνήμη των Αγίων Πατέρων της Ζ' Οικουμενικής Συνόδου που έλυσαν το πρόβλημα της εικονομαχίας και της εικονομαχίας.**

Έτσι, για πρώτη φορά μετά από χίλια χρόνια - τι συγκίνηση - την Κυριακή 15 Οκτωβρίου, στη Σεμινάρα, όπου κάποτε βρισκόταν το αυτοκρατορικό μοναστήρι, στο οποίο έχουμε τώρα έναν νέο Ηγούμενο, τον πατέρα Benedetto Colucci, θα γιορτάσουμε την πρώτη Πανήγυρις της σύναξης όλων των Ιταλοελλήνων Αγίων και όλων των Αγίων της Μεγάλης Ελλάδας. Ιδού λοιπόν υπάρχει ένα μονοπάτι που ενώνει την αρχαιότητα, από τη Μεγάλη Ελλάδα των περίφημων αγαλμάτων του Ριάτσε, με αυτό το ισχυρό μήνυμα ειρήνης, με τους Αγίους Μάρτυρες και ήρωες της πίστης, από τους πρώτους αιώνες έως τον 20° αιώνα. Περιγράψτε μου λίγο αυτό το ταξίδι, πώς φτάνουμε εκεί και ποιο είναι το μήνυμα; Πώς μπορούμε να εξηγήσουμε τη συνεχή παρουσία της Μεγάλης Ελλάδας για σχεδόν 30 αιώνες, από τα αγάλματα του Ριάτσε μέχρι τους ΙΤΑΛΙΩΤΕΣ Αγίους;

Ναι, στην πραγματικότητα οι τελευταίες αναλύσεις DNA που έγιναν στον ελληνόφωνο πληθυσμό εδώ στην επαρχία του Ρέτζιο, αποκάλυψαν κάτι που ούτε οι ερευνητές στο Πανεπιστήμιο της Μπολόνια που έκαναν αυτήν την ανάλυση πριν από 3 χρόνια, με επικεφαλής τον καθηγητή Giovanni Romeo, περίμεναν. Η έρευνα έχει δημοσιευθεί, επιστημονικά, υπάρχουν τα πειστήρια αυτής της έρευνας που επομένως δεν είναι αποκύημα φαντασίας ή παραμυθιού, αλλά διεξάχθηκε από ένα από τα σημαντικότερα κέντρα για τη μελέτη του DNA στην Ευρώπη, επομένως έγινε άριστα, με μια ευρύτατη στατιστική βάση. Βρήκαν ότι το αίμα των *Grecanici*, αυτών των Ελλήνων από την Καλαβρία, είναι ένα αίμα που δεν συνδέεται ούτε με τους Ιταλούς ούτε με τους Αλβανούς και, όλως περιέργως, είναι διαφορετικό και από το αίμα των Ελλήνων της Ελλάδας, γιατί δεν έχει κοινά στοιχεία ούτε με τους Ιώνιους ούτε με τους Δωριείς, οπότε, ας πούμε, ότι είναι ένα Ελληνικό αίμα που μας πάει πίσω τουλάχιστον 3000 χρόνια. Στην Ελλάδα υπάρχει παρόμοιο αίμα, έχουν γίνει συγκρίσεις, στην Κρήτη και σε κάποια νησιά του Αιγαίου, που έχουν ακριβώς το ίδιο αίμα, το DNA είναι πανομοιότυπο, και επομένως καταλάβαμε ότι πρόκειται για μια Ελληνοσύνη ακόμα πιο αρχαία απ' ότι νομίζαμε



ιστορικά, από τότε δηλαδή που Έλληνες άποικοι τον 8ο αιώνα π.Χ. ήρθαν να ιδρύσουν πόλεις εδώ.

- **Άρα και πριν από τις πρώτες αποικίες...**

Αυτό όμως το ήξεραν οι αρχαίοι Έλληνες γιατί έλεγαν ότι τα θεμέλια ήταν λίγο πολύ από την εποχή του Τρωικού πολέμου, αν όχι και νωρίτερα και οι αρχαίοι το ήξεραν. Εμείς που είμαστε τόσο επιστημονικοί, που πρέπει να έχουμε αποδείξεις για όλα, αμελούμε την απόδειξη και συνεχίζουμε να λέμε ότι αυτός ο λαός, που δεν καταλαβαίνουμε τι λαός ήταν πριν, όταν έφτασαν οι Έλληνες άποικοι πρέπει να πήραν τη θέση τους, ενώ στην πραγματικότητα είναι μια αρχαιότατη Ελληνοσύνη και πρόσφατα ένας προμινωικός αμφορέας του 22ου αιώνα π.Χ. βρέθηκε στη Μποβέσια, στο έδαφος των Ελλήνων της Καλαβρίας.

- **Που είναι πριν 4000 χρόνια...**

Πρέπει λοιπόν να καταλάβουμε ότι αυτή η σχέση που υπάρχει μεταξύ Ελλάδας και Μεγάλης Ελλάδας δεν είναι κάτι πρόσφατο ή κάτι που μπορεί κανείς να φανταστεί μετά την πτώση της Κωνσταντινούπολης όπου ενδεχομένως έφτασαν οι μετανάστες που έφευγαν από τους Τούρκους. Όχι, είναι πολύ αρχαίο πράγμα, τουλάχιστον 3000 ετών αν όχι 4000.

Επιπλέον, οι αρχαιολόγοι που σκάβουν σε αυτήν την περιοχή, στο Ασπρομόντε, στα βουνά μας πίσω από το Ρέτζιο, βρίσκουν πάντα τους Έλληνες ακόμη και πριν από τους Μυκηναίους. Άρα πρόκειται για ιστορική Ελληνοσύνη.

Τι έλεγαν οι αρχαίοι; Ότι 14 γενιές πριν τον Τρωικό πόλεμο οι Αρκάδες είχαν φύγει από την Πελοπόννησο και έφτασαν στην Ιταλία και τους έλεγαν Αβορίγινες.

Οι Αρκάδες ήρθαν στην Ιταλία και οι Ιταλοί τους αποκαλούσαν αυτόχθονες Αβορίγινες και είναι αυτοί που αποίκησαν. Αυτό είναι ένα μεγάλο μήνυμα, γιατί όποιος προσπαθεί να ξεχωρίσει την Ελλάδα από τη Μεγάλη Ελλάδα, όποιος προσπαθεί να διαιρέσει μια κοινή ιστορία, πρέπει να κρύψει όλα αυτά τα επιστημονικά στοιχεία και να πει παραμύθια για μια Ελληνοσύνη που έφτασε, δήθεν, πρόσφατα, όταν αντίθετα γνωρίζουμε πολύ καλά ότι τουλάχιστον μέχρι τον 18° αιώνα υπήρχαν ελληνόφωνες ομάδες σε όλη την κεντρική και νότια Καλαβρία, από το Catanzaro και κάτω.

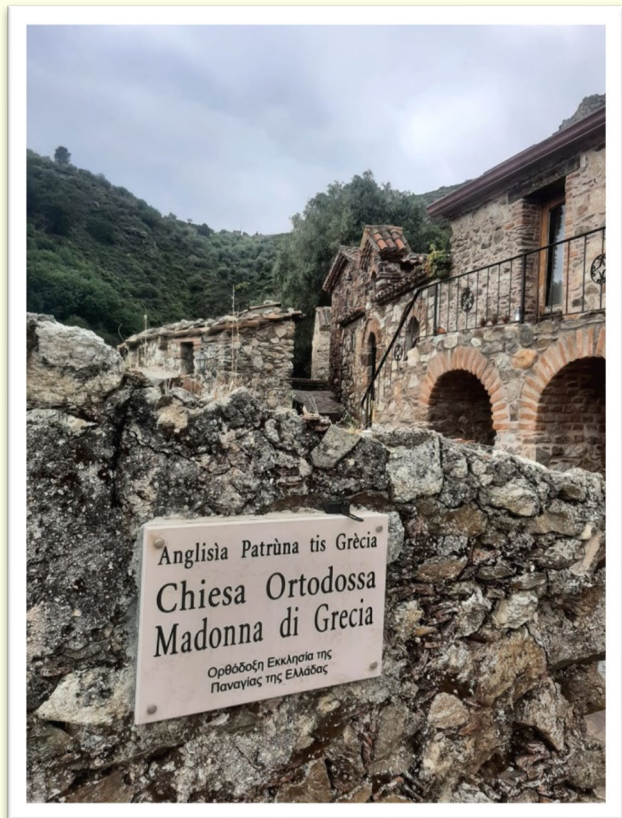
- **Που ήταν μια γλώσσα παλαιότερη και από τον Όμηρο.**

Ναι, έχουμε Ελληνικά από την Καλαβρία που είναι πανέμορφα. Υπάρχουν κάποιοι όροι που βρίσκουμε μόνο στον Όμηρο και μετά δεν εμφανίζονται πλέον στην Ελληνική γλώσσα, είναι κάποιοι όροι που αφορούν το κρασί.



Είναι όροι που βρίσκουμε στον Όμηρο και μετά στα Ελληνικά, Βυζαντινά και μεταβυζαντινά λεξικά δεν υπάρχουν πια. Το είχε πει ο μεγάλος μελετητής αυτής της γλώσσας, ο Gerhard Rohlfs, που κατάλαβε ότι αυτή ήταν μια αρχαιότερη Ελληνική γλώσσα και ότι δεν ήταν κάτι που δημιούργησαν, ας πούμε, κάποιοι μετανάστες που είχαν δραπετεύσει. Ήταν κάτι μεγαλύτερο, ήταν μια ολόκληρη Ελληνική νότια Καλαβρία. Αυτό λοιπόν που με κάνει να γελάω είναι ότι θεωρούμαστε Ελληνική μειονότητα όταν αντίθετα είμαστε η απόλυτη πλειοψηφία.

Πολιτιστικά είμαστε όλοι Έλληνες, το επώνυμό μου είναι ελληνικό, Castrizio, σχεδόν όλοι στο Ρέτζιο, το πρώτο επίθετο είναι Romeo... είναι ξεκάθαρο ότι είμαι Έλληνας, σχεδόν όλα τα επώνυμα στο Ρέτζιο είναι Ελληνικά, αλλά μας θεωρούν πολιτισμικά ως μειονότητα γιατί δεν καταφέρνουμε να αξιοποιήσουμε επαρκώς τις ρίζες μας που είναι αυτές της Ελλάδας.



- Πείτε μου τώρα λίγα λόγια για αυτούς τους πολύ διάσημους Ιταλιώτες Αγίους, ορισμένοι από τους οποίους αναγνωρίστηκαν και από την Καθολική Εκκλησία και μετά ξεχάστηκαν, ενώ κάποιοι δεν αναγνωρίζονται από την Ανατολική Ορθόδοξη Εκκλησία γιατί αποκαλύφθηκαν μετά το σχίσμα. Πείτε μου γιατί αυτοί οι Άγιοι είναι βασικά Άγιοι της Ενιαίας Αποστολικής Εκκλησίας και γιατί είναι τόσο σημαντική η απόφαση του Μητροπολίτη μας, Σεβασμιώτατου Πολυκάρπου, να γιορτάσουμε αυτή την πρώτη Πανήγυρη μετά από χίλια χρόνια που χωρίστηκαν; Ποια είναι η σημασία για τον αληθινό οικουμενισμό και για την προσέγγιση των εκκλησιών το να αναγνωρίζουμε και να γιορτάζουμε αυτούς τους κοινούς Αγίους;

Αυτό που πρέπει να καταλάβουμε, κατά τη γνώμη μου, είναι ότι υπήρξε αντίσταση. Ο λαός μας, όταν οι Νορμανδοί έφτασαν το 1059 και κατέλαβαν το Ρέτζιο, ήταν ένας λαός που είχε πολεμήσει τους Νορμανδούς με μεγάλη δύναμη, είχαν πάει να σφαγιαστούν τον προηγούμενο χρόνο στη μάχη του Σαν Μαρτίνο για να υπερασπιστούν... για να παραμείνουν Έλληνες, για να παραμείνουν στην Αυτοκρατορία και, για να παραμείνουν Ορθόδοξοι. Αυτοί οι άνθρωποι δεν έπαψαν ποτέ να πολεμούν. Νιώθω ως ο τελευταίος μιας τεράστιας ομάδας ανθρώπων που υπερασπίστηκαν με κάθε τρόπο την Ορθοδοξία και την Ελληνοσύνη γιατί η Ορθοδοξία και η Ελληνοσύνη στη χώρα μας πάντα πήγαιναν χέρι-χέρι, χωρίς τη μια, δεν υπάρχει η άλλη. Δεν θα μπορούσα να σπουδάσω, δεν θα μπορούσα να είμαι μελετητής του Ελληνικού κόσμου αν δεν είχα γίνει Ορθόδοξος γιατί τα δύο πράγματα είναι αχώριστα για μένα.

Υπάρχει λοιπόν αυτή η μεγάλη αντίσταση, μια αντίσταση που ήταν μάλλον εύκολη με τους Νορμανδούς και μετά με τους Σουηδούς, που σεβάστηκαν τον Ελληνικό κόσμο, τον Ορθόδοξο κόσμο. Απαιτούσαν βέβαια πίστη στον Πάπα, αλλά οι ενορίες, ο λαός, τα μοναστήρια που έδωσαν αυτή την πίστη, έμεναν μετά απόλυτα πιστοί στα μυστήρια και στα Ορθόδοξα δόγματα. Μετά ήρθαν οι Γάλλοι, που αντίθετα ισχυρίστηκαν ότι θα εξαλείψουν αυτή τη μαστίγα και ο πόλεμος έγινε σκληρότερος, αλλά και υπό τους Γάλλους καταφέραμε να αντισταθούμε μέχρι να φτάσουν οι Ισπανοί και η Ιερά Εξέταση. Εκεί τα πράγματα έγιναν πιο δύσκολα και ο πόλεμος, από ανοιχτός, έγινε μυστικός πόλεμος, αλλά ξέρουμε ότι μέχρι τα τέλη του 19ου αιώνα, και πάλι τον 20° αιώνα, υπήρχαν κρυμμένοι, μεταμφιεσμένοι Έλληνες ιερείς, υπήρχε ακόμα η δυνατότητα να ακούσουμε μια λειτουργία στα Ελληνικά και προσπαθήσαμε να διατηρήσουμε αυτή την παράδοση δυνατή.

Όταν όλα έμοιαζαν χαμένα, στη δεκαετία του '70, ανέλπιστα, ο Καθολικός κόσμος και ο Monsignor Ferro που ήταν επίσκοπος του Ρέτζιο, υπήρξαν ξανά δεκτικοί ως προς την ιδέα της Ελληνοσύνης και επέτρεψαν σε ορισμένους ιερείς, συμπεριλαμβανομένου του πατέρα Antonio Scordino, να μπορέσουν να μελετήσουν ξανά και να φέρουν πίσω την Ελληνική ιεροτελεστία.



Δεν τα κατάφεραν στην αρχή, γιατί η αντίσταση ήταν ισχυρή, αλλά μετά έφτασε ο πατέρας Κοσμάς και μόνος του άλλαξε τη μοίρα όλων. Η επαναλειτουργία της Μονής Βιονγκί απαιτούσε την παρουσία ιερέων, κάποιοι ήμασταν έτοιμοι, ανέλαβα πρώτος το καθήκον και βασικά ξεκινήσαμε από εκεί.

Όσο για τους Αγίους μας, λοιπόν, όσοι δεν γνωρίζουν τη θρησκευτική ιστορία της Καλαβρίας δεν ξέρουν τι ήταν το κίνημα του Ησυχασμού, της ησυχίας, αυτών των μεγάλων Πατέρων που στον Ασπρομόντε μετέτρεψαν κάθε σπήλαιο σε σημείο προσευχής. Είμαστε γεμάτοι από σπήλαια στα οποία ασκήτευαν αυτοί οι Άγιοι και είναι τόσο δυνατοί, από πνευματική άποψη, που αποτέλεσαν και πρότυπο για τους υπόλοιπους μοναχούς και υπήρξε σημαντική συνεισφορά των Καλαβρινών μοναχών στο άνοιγμα του Άγιου Όρους, για παράδειγμα. Είναι Άγιοι που υπήρξαν και μάρτυρες, γιατί έπρεπε, ας πούμε, να επιβεβαιώσουν και να αναγνωρίσουν την Ορθόδοξη πίστη ανάμεσα στους εχθρούς, ανάμεσα στους ισχυρούς, τους κατακτητές, αυτούς που ήταν κύριοι αυτής της γης και τους την αφαίρεσαν μαζί με τα πλούτη, τη γλώσσα, τη θρησκεία, και αυτοί οι ισχυροί άνθρωποι προσπαθούσαν πάντα να σταματήσουν αυτούς τους ανθρώπους. Πρώτα ήταν οι πρωτοπαπάδες που αντιστάθηκαν σε όλο τον ελλαδικό χώρο, μετά σειρά είχαν οι μοναχοί, οι μεμονωμένοι ιερείς, που κρύβονταν όλο και περισσότερο, αλλά ο αγώνας δεν τελείωσε ποτέ και εγώ, περήφανα πρέπει να πω, και είναι το μόνο πράγμα για το οποίο νιώθω αληθινά περήφανος, είναι ότι είμαι μέρος αυτού του κινήματος που ξεκίνησε το 1059 και δεν θέλει να τελειώσει.

Δεν είμαι ο τελευταίος στην ενορία γιατί ο Μητροπολίτης, ο Σεβασμιώτατος Πολύκαρπος, έχει ήδη χειροτονήσει άλλους δύο ιερείς, έναν από το Ρέτζιο, τον πατέρα Ιωάννη Πρακτικό, επίσης Έλληνας, και έναν Μοσχοβίτη που μετακόμισε μόνιμα στο Ρέτζιο, που ονομάζεται πατέρας Sergej Ticonov.

Έτσι η ιστορία μας δεν θα τελειώσει με εμένα, δεν θα τελειώσει με αυτή τη γενιά. Η ιδέα μας είναι να επιστρέψουμε για να φέρουμε την Ορθόδοξη πίστη σε αυτήν την πόλη, σε αυτή τη γη, που είναι τόσο διψασμένη για πνευματικότητα.

- **Πείτε μου τώρα δυο λόγια για τους Αρβανίτες, τους Αρμπερές, που έφτασαν από την Ελλάδα. Ποια είναι η γνώμη σας για αυτό;**

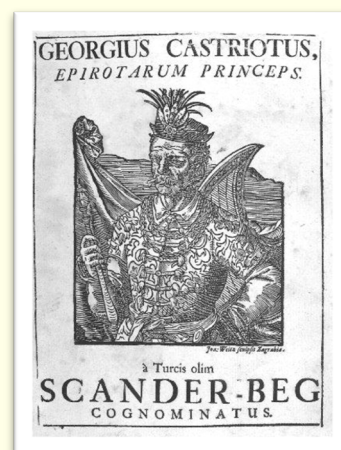
Τρέφω μεγάλο σεβασμό για τους Αρμπερές. Φυσικά, η πολιτική έπαιξε το ρόλο της και εκεί, αλλά μια μελέτη που μόλις κυκλοφόρησε από έναν Ιταλό καθηγητή πανεπιστημίου λέει «Οι Αρμπερές κράτησαν τη γλώσσα επειδή κράτησαν το τελετουργικό». Οι Έλληνες δεν έχουν διατηρήσει καλά τη γλώσσα, που υπάρχει ακόμα αλλά υποφέρει, γιατί δεν έχουν διατηρήσει την ιεροτελεστία, διότι δεν κατανόησαν ότι η Ορθοδοξία είναι η γλώσσα και η γλώσσα είναι η Ορθοδοξία. Προφανώς, αυτοί οι Έλληνες τους ενοχλούσαν και ήταν πολύ πιο βολικό να τους αποκαλούν Αρβανίτες, να τους λένε Αρμπερές, γι' αυτό έγινε μια τεράστια εθνικιστική προσπάθεια να φέρουν πίσω αυτούς που ήταν στην



πραγματικότητα εξόριστοι μετά την κατάκτηση της Αυτοκρατορίας από τους Τούρκους, και να τους φέρουν πίσω ως ξένους. Τίποτα δεν έπρεπε να ενοχλεί την ιδέα αυτών των Καλαβρών που σε αυτό το σημείο δεν καταλαβαίνουμε πια ποιοι είναι Καλαβροί.

Αστειεύομαι και λέω ότι η Καλαβρία είναι μοιρασμένη μεταξύ των Καλαβρών στο βορρά και των Καλαβρών στο νότο που είναι Έλληνες. Αυτή η Καλαβρία που δεν βρίσκεται ενότητα και έχει και λόγο ανισότητας... αλλά οι Αρβανίτες είναι σαν εμάς, είναι αδέρφια μας, είναι Ρωμίοι. Επομένως, δεν μπορώ παρά να έχω αισθήματα μεγάλης στοργής και μεγάλης εκτίμησης. Τους λένε Ουνίτες, αλλά ο Ουνιτισμός είναι κάτι άλλο. Ο Ουνιτισμός χρησιμεύει για να αφαιρέσει από την Ορθοδοξία και να οδηγήσει στον Καθολικισμό, αντίθετα αυτοί, όπως οι Έλληνες της Καλαβρίας, αναγκάστηκαν από την πολιτική, με όπλα, με στρατιωτική δύναμη, να ενωθούν, αλλά στην πραγματικότητα η ιδέα τους ήταν να είναι όσο το δυνατόν πιο κοντά στην Κωνσταντινούπολη, και πρέπει να πω ότι συγκινούμαι κάθε φορά που βλέπω αυτούς τους Αρμπερές ιερείς, γιατί έχουν αληθινή περηφάνια, κουβαλούν την περηφάνια μέσα τους. Άλλωστε, αν ήταν Αλβανοί, γιατί να τελούν τη λειτουργία στα Ελληνικά;

Για αιώνες κράτησαν τη λειτουργία στα Ελληνικά. Αν δεν τα κατανοούσαν, δεν θα τα είχαν κρατήσει, οπότε εδώ ήταν όλα μια παρέμβαση, ένα παιχνίδι, για να γίνουν Αλβανοί, ενώ στην πραγματικότητα, όπως συμβαίνει συχνά στην Ελλάδα, ήταν δίγλωσσοι: μιλούσαν και τα δύο, και τη Σλαβική και την Ελληνική γλώσσα.



- Αυτή η προπαγάνδα ήταν πολύ πιο δυνατή στην περίοδο του Μουσολίνι, έτσι δεν είναι;

Ναι, υπήρχε αυτή η ιδέα της ρωμανικότητας, της ιταλικότητας, σαν να ήταν ένας μόνο λαός, αλλά υπάρχουν όλες οι τρέλες της φυλετικής αγνότητας εκεί. Σήμερα έχουμε καταλάβει ότι ο πολιτισμός μετράει περισσότερο από τη φυλή, δηλαδή είμαι αυτό που λέω ότι είμαι. Αν πω ότι είμαι Έλληνας, είμαι Έλληνας στον πολιτισμό. Ως διαβατήριο, όχι, δεν μπορώ να το αποφασίσω εγώ, αλλά μπορώ να αποφασίσω σε ποιόν πολιτισμό ανήκω και αυτό είναι ένα βήμα μπροστά για να μην χρειαστεί να πάμε να κάνουμε εξετάσεις αίματος σε όλους. Έχουμε μεγάλους ορθόδοξους Αγίους που δεν ήταν Ελληνικής εθνικότητας. Πρέπει λοιπόν να μάθουμε να καταλαβαίνουμε ότι περισσότερο από την υπεράσπιση της ίδιας της γλώσσας, πρέπει να επιβάλλουμε την υπεράσπιση του πολιτισμού μας γιατί είναι κουλτούρα ανεκτικότητας, είναι πολιτισμός ειρήνης και φιλοξενίας. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η πρώτη πόλη στον κόσμο στην οποία απαγορεύτηκε από το νόμο να περπατάς οπλισμένος είναι το Ρέτζιο. Ο νόμος του Χάροντα τον 6° αιώνα π.Χ. υποχρέωνε όσους πηγαίνανε στην αγορά να μην έχουν μαζί τους όπλα, ούτε μαχαίρι. Είναι η πρώτη φορά στην ιστορία που λέγεται ότι η πόλη κατοικείται από άοπλους ανθρώπους.



- **Ειρηνική...**

Ειρηνική... Αυτό έμεινε, γιατί αφήσαμε να μας κατακτήσει ο καθένας, γιατί είμαστε αληθινά υπομονετικοί απέναντι σε κάθε πράγμα και αυτό δεν είναι αποτέλεσμα του γεγονότος ότι είμασταν σκλάβοι για χίλια χρόνια, αλλά είναι το αποτέλεσμα, κατά τη γνώμη μου, της Ελληνοσύνη μας, αυτής της ανθρωπιάς. Δεν ξέρουμε να κρατάμε κακία. Γι' αυτό η Ντραγκέτα κατάφερε να αποκτήσει τόση δύναμη, γιατί είναι μια παρέκκλιση, ένας καρκίνος, είναι κάτι που έρχεται σε αντίθεση με τη φύση μας, είναι ο τρόπος με τον οποίο οι ανέντιμοι άνθρωποι πήραν τον τρόπο διακυβέρνησης των Νορμανδών, των Σουηδών, των Γάλλων, των Ισπανών... πήραν τη φεουδαρχία και την έκαναν Ντραγκέτα, την έκαναν Μαφία. Έτσι έμαθαν το σύστημα, από τους Δυτικούς, από αυτούς τους βάρβαρους λαούς και μας έφεραν αυτή τη μάστιγα. Συμπεριφέρονται όπως ο κόμης, ο δούκας, ο βαρόνος, ο πρίγκιπας, μόνο που αυτοί είναι εγκληματίες... αλλά κατά τη γνώμη μου οι βαρόνοι, οι δούκες και οι πρίγκιπες ήταν επίσης εγκληματίες.

- **Όπως είπε ο Μέγας Αλέξανδρος «Έλληνες καλούνται οι της ημετέρας παιδείας μετέχοντες» και όχι αυτοί που έχουν διαβατήριο.**

Στην πραγματικότητα αυτό είναι πολύ σημαντικό για μένα.

- **Κλείνοντας, πείτε μου λίγα λόγια για την ιστορική επίσκεψη του Οικουμενικού Πατριάρχη στα αρβανιτοχώρια της Καλαβρίας το 2019.**

Κατά τη γνώμη μου, ο Πατριάρχης έκανε μια κίνηση εκεί για να ησυχάσει τις συνειδήσεις. Εγώ, ως ιερέας του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, βλέπω ότι οι αδερφοί μου Αρμπερές με κοιτάζουν με φθόνο γιατί ξέρουν ότι δεν έχουν απόλυτο δίκιο, ξέρουν ότι έπρεπε να προσαρμοστούν, αλλά τους αγαπώ γιατί κατάφεραν να διατηρήσουν τη γλώσσα, την παράδοση και την πίστη τους. Έχουν αυτό το κόμπλεξ κατωτερότητας απέναντι στο Πατριαρχείο και τώρα ο Πατριάρχης

Κωνσταντινουπόλεως που πάει και τους λέει ότι τους αναγνωρίζει ως αδέρφια, ότι αναγνωρίζει αυτή την προσπάθεια διατήρησης της Ορθόδοξης πίστης και της ελληνικής γλώσσας, για μένα είναι κάτι πολύ σημαντικό. Στο ίδιο επίπεδο βάζω την πρώτη δήλωση που έκανε ο Μητροπολίτης μας, ο



Σεβασμιώτατος Πολύκαρπος, μόλις ανέλαβε τα καθήκοντά του. Είπε ότι θεωρεί τη νότια Ιταλία και τη Μεγάλη Ελλάδα ως τον ίδιο λαό με τους Έλληνες, ξεπερνώντας ένα τεράστιο πρόβλημα που υπήρχε εδώ στην Ιταλία. Εμείς οι ιερείς Ιταλικής υπηκοότητας, οι πρωταθλητές του Πατριαρχείου, υποφέραμε από το να μας θεωρούν σαν τρελούς γιατί δεν γεννηθήκαμε Έλληνες, λες και αξίζουν μόνο οι Έλληνες, αλλά είμαστε οι ίδιοι άνθρωποι, νιώθουμε Ρωμιοί. Και αυτή η αναγνώριση από τον Αρχιεπίσκοπό μας, ήταν μια μεγάλη ένεση εμπιστοσύνης για εμάς, μια μεγάλη ένεση για να καταλάβουμε ότι η ιστορία ήταν με το μέρος μας, ότι δεν τρελαθήκαμε, αλλά ακολουθούσαμε τη βαθύτερη παράδοσή μας.

- **Ευχαριστώ κύριε καθηγητά, ευχαριστώ πατέρα. Θα σας ξαναδούμε λοιπόν από τις 13 έως τις 15 Οκτωβρίου, εδώ στο Ρέτζιο, στη Σεμινάρα, στην εκκλησία του Αγίου Παύλου των Ελλήνων όπου είδαμε ότι μπροστά από τον ναό ο Δήμος του Ρέτζιο αφιέρωσε τον δρόμο στους Μεγαλοελλαδίτες Αγίους και στη συνέχεια επίσης η πίσω πλατεία ονομάστηκε πλατεία Αρχιμανδρίτου Αντωνίου Σκορντίνου, και θα γιορτάσουμε με χαρά και με ρίγη συγκίνησης την ιερή μνήμη όλων των Ιταλοελλήνων Αγίων που άκμασαν εδώ και 2000 χρόνια σε αυτή τη γη. Ευχαριστώ και πάλι.**



Φωτογραφία με τα ονόματα του δρόμου και της πλατείας



Κυρ Δανιήλ Καστρίτσιος: Καθηγητής, Αρχαιολόγος, Ερευνητής, Κοσμοπολίτης, Ευγενής, μα πάνω από όλα Ορθόδοξος Παπάς.